

DOMATES PAS AKARI
Aculops lycopersici (Masse) (Acarina: Eriophyidae)

1. TANIMI VE YAŞAYIŞI

Erginlerin dorsal kısmı hafif kambur, ince uzun, iğ şeklinde ve sarımsı beyaz renktedir. Dişiler 150-180 µm, erkekler ise 140-150 µm boyundadır. Zararlı gözle görülemeyecek kadar küçüktür (**Şekil 88**).

Kışı, tarladaki bitki artıkları arasında geçirir. Gelişmesi için optimum koşullar 26.5°C sıcaklık ve %30 orantılı nemdir. Sıcaklığın yüksek ve orantılı nemin düşük olması zararlının çoğalmasını hızlandırır. Optimum koşullarda yumurtaların açılma süresi 2 gündür. Birinci nimf dönemi 1 gün, ikinci nimf dönemi ise 2-3 gün sürer. Gelişmesini 6-7 günde tamamlar. Dişiler, yumurtlama sırasında yaprak üzerinde sabit kalırlar. Yumurtalarını yaprak tüyleri arasına, yapraktaki küçük yarıklar içine veya yaprak damarı boyunca bırakır. Birinci dönem nimfler, gelişmeleri boyunca çok az hareket eder. Zararlı yaz boyunca üremeye devam ederek çok sayıda döl verir.

Şekil 88. Domates pas akarı ergini.

2. ZARAR ŞEKLİ, EKONOMİK ÖNEMİ VE YAYILIŞI

Konukçularının gövde, yaprak ve meyvelerinde beslenir. İlk zarar belirtileri bitki gövdesinin alt kısmında ve alt yapraklarda görülür. Daha sonra yukarı doğru yayılma gösterir. Zarar gören yaprakların rengi parlak kahverengi veya kızılımsı olup kavrulmuş gibi sert ve gevrek olur (**Şekil 89a,b**).

Alttan itibaren yapraklarda kurumalar ve gövde üzerinde çatlama olur ve büyüme durur. Domates bitkisinin gövde (**Şekil 89c**) ve meyvelerinde yağlımsı, bronz bir renk değişimi görülür. Meyvelerin üzeri sertleşerek çatlama meydana gelir.

Patateste, domateste olduğu gibi gövdede bronzlaşma görülmez. Patates yapraklarında kurumalar olabilir ve yoğun bulaşmalar sonucunda bitkiler ölür.

Patlıcanda ise yapraklarda kıvrılma ve yaprak epidermisi üzerindeki tüylerde koyu kırmızı renklenmeler olur. Bitki canlılığını sürdürür ancak meyvelerde şekil bozukluğu görülür.

Domates pasakarı Ege, Akdeniz ve Marmara Bölgeleri'nde açıkta ve örtü altında yetiştirilen domateslerde önemli zarara neden olur.

Şekil 89. Domates pas akarı'nın domates bitkisindeki zarar şekli.

3. KONUKÇULARI

Domates, patlıcan, patates, biber gibi sebzelerin yanında; tütün, süs bitkilerinden petunya ve yabancıotlardan *Solanum nigrum* L., *S. sodomium* L., *Datura inoxia* Mill. *D. stramonium* L. konukçuları arasındadır.

4. DOĞAL DÜŞMANLARI

Ege Bölgesi'nde zararlının predatörü olarak *Pronematus ubiquitous* (McG.) (Acarina: Tydeidae) bulunmuştur.

5. MÜCADELESİ

5.1. Kültürel Önlemler

Fidelerin zararlı ile bulaşık olmamasına özen gösterilmelidir. Bu nedenle fideliğin çevresinde zararlının konukçusu olan kültür bitkileri ve yabancı otların bulunmamasına dikkat edilmelidir. Hasattan sonra derin sürüm yapılmalı ve özellikle domates tarlalarını çevreleyen alanlardaki zararlının konukçusu olan yabancı otlar doğal düşmanlar yönüyle incelenerek buna göre uygulama yapılır.

5.2. Kimyasal Mücadele

5.2.1. İlaçlama zamanı

Örtüaltında veya tarladaki bitkiler gözden geçirilir. Bitkilerin özellikle toprağa yakın kısımları incelenerek, pas rengini alan bitkilerden yaprak örnekleri alınır. Yapraklar stereo binoküler mikroskop altında incelenerek zararlı aranır. Zararlının görüldüğü bitkiler ve çevresinde lokal uygulama yapılır. İki veya üç gün aralıklarla bitkiler incelenir ve yayılma olması halinde tüm tarla ilaçlanır.

5.2.2. Kullanılacak bitki koruma ürünleri ve dozları

Bakanlık tarafından yayınlanan "Bitki Koruma Ürünleri" kitabında tavsiye edilen bitki koruma ürünleri ve dozları kullanılır.

5.2.3. Kullanılacak alet ve makineler

İlaçlamada, hidrolik tarla pülverizatörü, sırt pülverizatörü (mekanik, otomatik, motorlu) veya sırt atomizörü kullanılır.

5.2.4. İlaçlama tekniği

Bitkinin her tarafı ilaçla kaplanacak şekilde uygulama yapılır.

T A G E M